

“SAĞIR KADIN HAK” Proje Sonuç Raporu

“Sağır Ve İşitme Engelli Kadın Hakları Eğitim Platformu” projesi için 2021-2022 Sabancı Vakfı Hibe Programına Dem Derneği tarafından Engelli Kadın Derneği ve Türkiye Sağır Millî Federasyonu ortaklığında başvuru gerçekleştirilmiş; proje 296.332,85 TL hibe almaya hak kazanmıştır.

Bu proje, Dem Derneği'nin “sürdürülebilir çözüm olarak güçlendirme” için yaptığı çalışmalar kapsamında, sağır ve işitme engelli kadınların güçlendirilmesi amacıyla yer almıştır.

Proje kapsamında; Türkiye genelinde sağır ve işitme engelli kadınların kadına yönelik şiddet ve şiddet ile mücadele mekanizmaları da dahil olmak üzere hakları ile ilgili farkındalığının ve kullanılabilir bilgisinin artması ve böylelikle güçlenmeleri amaçlanmıştır.

Temmuz 2021- Haziran 2022 döneminde yürütülen proje süresince gerçekleştirilen temel faaliyetler aşağıdaki gibidir:

- **Ağustos 2021 - Mart 2022** | İnternet sitesinin hazırlanması
- **Ağustos 2021 - Aralık 2022** | Yazılı video içeriklerin ve soruların hazırlanması
- **Eylül 2021** | Çalıştay I (Kadın örgütleri)
- **Eylül 2021** | Çalıştay II (İşitme engelli örgütleri)
- **Eylül 2021** | Çalıştay III (Sağır örgütleri)
- **Ekim 2021** | TİD video içerik çalışması I (*plansız*)
- **Aralık 2021** | TİD video içerik çalışması II (*plansız*)
- **Aralık 2021** | TİD video çekimi
- **Ocak - Haziran 2022** | Video içi grafiklerin hazırlanması
- **Şubat 2022 - Haziran 2022** | Video kurgu notları ve kurgularının hazırlanması
- **Mart - Nisan 2022** | Videoların seslendirilmesi (*plansız*)
- **Mart - Mayıs 2022** | Atölye içeriklerinin hazırlanması
- **Mayıs - Temmuz 2022** | Videoların internet sitesine yüklenmesi
- **Mayıs 2022** | Atölye I (Adana)
- **Mayıs 2022** | Atölye II (Ankara)
- **Haziran 2022** | Atölye III (İstanbul)
- **Haziran 2022** | İnternet sitesinin açılışı ve duyurulması (www.sagirkadinhak.com)
- **Haziran - Temmuz 2022** | Atölye ve internet sitesi verilerin derlenmesi ve takip edilmesi
- **Temmuz 2022** | Sonuç raporunun yazılması

Projenin 2 temel çıktısı vardır:

- İnternet Sitesi
- Elçi Atölyeleri

İnternet Sitesi

İnternet sitesinin yazılımı Ağustos 2021'de başlamış, Mart 2022'de tamamlanmıştır. Kullanıcıların misafir ve kayıtlı olarak video içeriklere ulaşabileceği bir yapı tasarlanmıştır. Misafirler sadece videolara istedikleri sıra ile ulaşabiliyorken, kayıtlı kullanıcıların videoları sıralı öğrenme için kilitli bir şekilde yer almaktadır. Ayrıca kayıtlı kullanıcıların her bir videodan önce anket sorularını ve her bir videodan sonra ise alıştırmaları cevaplamaları beklenmektedir. Anketler mevcut meseleleri anlamak için, alıştırmalar ise eğitim videolarının etkisini ölçmek içindir.

İnternet sitesi 6 Haziran 2022 tarihinde 31 eğitim videosu ile açılmış; açılış duyurusu sosyal medya hesapları üzerinden ve de Sabancı Vakfı desteği ile düzenlenen ve dağıtılan basın bülteni ile yapılmıştır. Basın bülteni dağıtımını ile 105 internet haberi yapılmış, 2 haber ise basında yer almıştır.

Kalan 23 eğitim videosu ise 6 Temmuz'a kadar tamamlanmış ve sisteme yüklenmiştir. İnternet sitesinde 8 bölümde toplam 54 eğitim videosu vardır ve aşağıdaki gibidir:

Bölüm 1: Hukuk Kuralları (9 video)

- "Sağır Kadın Hak"
- Çoklu Ayrımcılık
- Kadınları İlgilendiren Hukuk Kuralları
- CEDAW
- İstanbul Sözleşmesi
- Anayasa
- Medeni Kanun
- Ceza Kanunu
- 6284

Bölüm 2: Şiddet ve Şiddetle Mücadele Yöntemleri (11 video)

- Şiddet
- Fiziksel Şiddet
- Psikolojik Şiddet
- Cinsel Şiddet
- Ekonomik Şiddet
- Dijital Şiddet
- Israrlı Takip
- Flört Şiddeti
- Şiddet Döngüsü
- Şiddetle Mücadele Yöntemleri I
- Şiddetle Mücadele Yöntemleri II

Bölüm 3: Temsil Hakkı (1 video)

1. Temsil ve Katılım Hakkı

Bölüm 4: Ekonomik Haklar (4 video)

1. Ekonomik Haklar ve İnsana Yakışır İş
2. Kadının Ev İçi Emeği
3. Kadının Çalışma Hakkı
4. Hukuk Kurallarında Ekonomik Haklar

Bölüm 5: Eğitim Hakkı (6 video)

1. Türkiye’de Kadınların Eğitim Durumu
2. Türkiye’de Kız Çocuklarının Okula Gönderilmeme ve Terk Sebepleri
3. Toplumsal Cinsiyetin Eğitimle İlişkisi
4. Eğitim Hakkı
5. Uluslararası Sözleşmelerde Eğitim Hakkı
6. Türkiye’deki Hukuk Kurallarında Eğitim Hakkı

Bölüm 6: Cinsel Haklar (10 video)

1. İnsanın Dışarıdan Görünen Cinsel Oranları
2. Cinsellik
3. Cinselliği Yaşamak
4. Cinselliği Yaşarken Olabilecek Sorunlar
5. Regl
6. Hamilelik
7. Kadınlar için Korunma Yöntemleri
8. Erkekler için Korunma Yöntemleri
9. Cinsel Yolla Bulaşan Hastalıklar
10. Cinsel Haklarımız

Bölüm 7: Evlilik ile İlgili Haklar (10 video)

1. Kim kiminle evlenebilir?
2. Nasıl evlenilir?
3. Eşitliğin Olduğu Evlilik Hikayeleri
4. Boşanmak İsteyen Kadınların Hikayeleri
5. Boşanma Sebepleri
6. Boşanmada Nafaka
7. Boşanmada Tazminat
8. Boşanmada Mal Rejimi
9. Boşanmada Velayet
10. Boşanma ve Ayrılık

Bölüm 8: Kadının Mücadelesi (3 video)

1. Kadının Mücadelesi
2. Kadının Mücadelesinde Soyadı
3. Kadının Mücadelesinde Ped

Ayrıca internet sitesini ve projeyi tanıtan bir video ile videolardaki karakterleri tanıtan bir video “Sitede ne var?” sayfasında bulunmaktadır. İnternet sitesi ve projeyi tanıtan video aynı zamanda bir tanıtım aracıdır.

6 Temmuz 2022 tarihli verilere göre (*İnternet sitesinin açılışından 1 ay sonra*) internet sitesinde 165 kayıtlı kullanıcı vardır. Kayıtlı kullanıcılar ile ilgili notları aşağıdaki gibi:

Kayıt olma zamanına göre

En fazla kaydın olduğu 4 zaman dilimine yer verilmiştir.

Mayıs - Haziran 2022	44	yaklaşık %26	Atölye öncesinde ve süresince kayıt olan atölye katılımcıdır.
7 Haziran 2022	45	yaklaşık %27	İnternet sitesinin açılışının duyurulmasından 1 gün sonradır.
14 Haziran 2022	13	yaklaşık %8	Ankara Elçi Atölyesi katılımcılarından biri sosyal medya üzerinden duyuru çalışması yapmıştır.
15 Haziran 2022	31	yaklaşık %19	

İşitme kaybı durumuna göre

Kullanıcıların kendi verdiği cevaplara göre.

Sağırım	97	59%
İmplant kullanıyorum	9	5%
İşitme cihazı kullanıyorum	33	20%
İşitme kaybım var	19	12%
Hiçbiri	6	4%
-	1	1%

Yaşa göre göre

Kullanıcıların kendi verdiği cevaplara göre.

Yaş Aralığı	Kayıtlı Kullanıcı	%	Atölye Katılımcısı	%
13-18	4	2%	1	2%
19-25	50	30%	8	18%
26-35	72	44%	17	39%
36-55	29	18%	17	39%
-	10	6%	1	2%

Video izleme durumuna göre:

0 video	48 kayıtlı kullanıcı	%29.1	Hiç video izlemediğini gösterir.
1-9 video	91 kayıtlı kullanıcı	%55.2	1.Bölümde olduğunu gösterir.
10-21 video	16 kayıtlı kullanıcı	%9.7	1.Bölümü bitirdiğini 2. veya 3. bölümde olduğunu gösterir.

22-31 video	4 kayıtlı kullanıcı	%2.4	3.Bölümü bitirdiğini 4. veya 5. bölümde olduğunu gösterir.
32-41 video	4 kayıtlı kullanıcı	%2.4	5.Bölümü bitirdiğini 6. bölümde olduğunu gösterir.
42-54 video	2 kayıtlı kullanıcı	%1.2	6.Bölümü bitirdiğini 7. veya 8. bölümde olduğunu gösterir.

İnternet sitesi ilk video izlenmeye başladığı tarih olan 12 Mayıs 2022 tarihi ile 30 Haziran 2022 tarihi arasında toplam 148 saatlik eğitim sağlamıştır. Buna atölye katılımcılarının internet sitesi üzerinden aldığı eğitim dahildir.

Kayıtlı kullanıcıların sadece 1. Bölüm olan "Hukuk Kuralları" için verdiği alıştırma cevapları sosyal etki ile ilgili bazı sonuçlar çıkarmamızı sağlayacak çoğunluktadır. Buna göre Hukuk Kuralları bölümünün sosyal etkisi ile ilgili şunlar söylenebilir:

- Kayıtlı kullanıcıların %78'i ilk defa bu internet sitesi aracılığı ile hak eğitimi almıştır.
- Kayıtlı kullanıcılarda kadınları ilgilendiren uluslararası ve Türkiye'deki hukuk kuralları ile ilgili sorulara %65.75 oranında doğru cevap verilmiştir, kullanıcılarda bu konularda farkındalık sağlanmıştır.

Elçi Atölyeleri

Elçi Atölyeleri internet sitesini ve içerisindeki bilgiyi yaygınlaştırmak için planlanmıştır. İnternet sitesini, önemini ve içerisindeki bilgiyi daha çok işitme engelli ve sağır kadına ulaştırmak için internet sitesi için hazırladığımız içeriklerden de yararlanarak sağır ve işitme engelli kadınlara kendi yaşadıkları şehirde platformu tanıtımları ve kullanımını yaygınlaştırmaları için düzenlenen atölyelerdir.

Proje başvurusunda atölyelerin internet sitesi açılışından sonra gerçekleştirilmesi planlanmış ancak video içerikler yetişmediği için önce atölyeler düzenlenmiş, ardından internet sitesi açılmıştır.

Elçi atölyeleri toplamda 15 ilden 45 sağır ve işitme engelli katılımcı ile 3 ilde (Adana, Ankara, İstanbul) gerçekleştirilmiştir.

Her bir atölye için başvurular ile ilgili detaylar aşağıdaki gibidir:

1. 14-15 Mayıs 2022 tarihlerinde gerçekleştirilen Adana Elçi Atölyesine 9 ilden toplam 27 başvuru yapılmıştır. Başvuru yapanların %100'ü ile katılım için iletişime geçilmiş; 7 ilden 16 katılımcı ile atölye gerçekleştirilmiştir. Katılımcıların 16'sı da ana dili işaret dili olan sağır bireylerdir.
2. 28-29 Mayıs 2022 tarihlerinde gerçekleştirilen Ankara Elçi Atölyesine 7 ilden toplam 29 başvuru yapılmıştır. Başvuru yapanların %100'ü ile katılım için iletişime geçilmiş; 5 ilden 16 katılımcı ile atölye gerçekleştirilmiştir. Katılımcıların 15'i ana dili işaret dili olan sağır bireyler, 1'i ise işitme cihazı/koklear implant kullanıcısı olan ve iletişimde Türkçe kullanan işitme kayıplı bireydi.
3. 4-5 Mayıs 2022 tarihlerinde gerçekleştirilen İstanbul Elçi Atölyesine 2 ilden toplam 23 başvuru yapılmıştır. Başvuru yapanların %100'ü ile katılım için iletişime geçilmiş; 3 ilden 13 katılımcı ile atölye gerçekleştirilmiştir. Tüm katılımcıları ana dili işaret dili olan sağır bireylerdir. Katılımcıların 9'u ana dili işaret dili olan sağır bireyler, 4'ü ise işitme cihazı/koklear implant kullanıcısı olan ve iletişimde Türkçe kullanan işitme kayıplı bireydi.

Uygulanan atölye içeriği, öğrenimler ve akışta yapılan değişiklikler şu şekildedir:

Atölye içeriği için internet sitesindeki her bir bölüme denk gelen bir atölye çalışması planlanmıştır. Ek olarak; internet sitesinde hukuk kuralları bölümünde ele alınan "Toplumsal Cinsiyet" kavramı için ayrı bir çalışma gerçekleştirilmesi uygun görülmüştür.

Adana'da gerçekleştirilen ilk atölyede "Toplumsal Cinsiyet" için tasarlanan atölyenin faydalı olmadığı görülmüş, diğer atölyeler için yeniden tasarlanmıştır.

Ayrıca süre Eğitim ve Kadının Mücadelesi bölümleri için atölye uygulamaya yetmemiştir.

Ankara ve İstanbul atölyelerinde ise "Toplumsal Cinsiyet" için tasarlanan atölyenin faydalı olduğu görülmüş, süre yönetimi için Eğitim bölümü için tasarlanan atölye programdan çıkarılmıştır. Diğer tüm bölümler için planlanan atölye gerçekleştirilmiştir.

Atölyelerde Temsil Hakkı, Ekonomik Haklar, Cinsel Haklar, Evlilik ile ilgili Haklar ve Kadının Mücadelesi ile ilgili anket

yapılmıştır.

Atölyede uygulanan anketlerin sonuçlarından şunları söyleyebiliriz:

- İşitme engelli ve sağır kadınların %73'ü seçimlerde oy vermeden önce yeterince bilgi sahibi olmadığını düşünüyor.
- Atölyelere katılan işitme engelli ve sağır kadınların %80'i herhangi bir sivil toplum kuruluşunda yönetim kurulunda yer almıyor.
- İşitme engelli ve sağır kadınların %72'si "iş yaşam dengesi"nin ne olduğunu bilmediğini belirtti. "İnsana yakışır iş" kavramını bilmeyen kadınların oranı ise %67.
- Katılımcılar arasında kadınların iş mülakatlarında ayrımcılığa uğradığını düşünenlerin oranı (%51), kadınların halihazırda çalıştığı işyerinde ayrımcılığa uğradığını düşünenlerden (%44) daha fazla.
- İşitme engelli ve sağır kadınların %91'i himenin ne olduğunu bilmediğini belirtti.
- Cinsel yolla bulaşan hastalıklar hakkında çok az bilgisi olduğunu veya hiç bilmediğini söyleyen kadınların oranı %56.
- Evli veya birlikteliği olan işitme engelli ve sağır kadınların oranı %69 iken, kadınların %34'ü yani yaklaşık olarak 3 kadından 1'i yaşadığı ilişkide mutlu olmadığını düşünüyor.
- Boşanmada tazminat (%81), velayet (%74), nafaka (%62) gibi kavramların işitme engelli ve sağır kadınları arasında bilinme oranı; cinsellik ile ilgili masturbasyon (%37), dölllenme (%47), orgazm (%33) kavramların bilinirlik seviyesine göre belirgin bir şekilde yüksek.
- İşitme engelli ve sağır kadınların %69'u Türkiye'de insanların ped ve tampona vergi indirimi uygulanması için çalışmalar yaptığını haberdar değil.
- Katılımcıların %49'u jinekoloğa en son 3 sene önce gittiğini veya hiç gitmediğini söylüyor.

Yine atölyelerde Temsil Hakkı, Ekonomik Haklar, Cinsel Haklar, Evlilik ile ilgili Haklar ve Kadının Mücadelesi ile ilgili alıştırmalar soruları sorulmuştur.

Atölyede uygulanan alıştırmaların sonuçlarıyla da şunları söyleyebiliriz:

- "Toplumsal cinsiyet" kavramı Ankara ve İstanbul atölyeleri katılımcıları tarafından %83 oranında anlaşılmıştır.
- Atölye katılımcıları %81 oranında şiddet türleri ayırt edilebilmektedir.
- "İnsana yakışır iş" kavramı %56 oranında anlaşılmış; "iş-yaşam dengesi" kavramı ise %81 oranında anlaşılmıştır.
- Hak ihlali kavramı anlaşılmamıştır.
- Kanunen evlenebilecek kişilerin kim olduğu %82 oranında anlaşılmıştır.
- Cinsellikle karşılıklı onayın önemi %90 oranında anlaşılmıştır.

Atölye katılımcılarının atölyelere dair önce çıkan olumlu ve olumsuz yorumları ise aşağıdaki gibidir:

- Adana atölyesinde toplantı salonunun sıcaklığı ve kişilerin birbirlerinin sözlerini kesmesi olumsuz; tercümanların çok iyi olması ve soru sormaya teşvik edici bir ortam yaratılması olumlu olarak değerlendirildi.
- Ankara atölyesinde toplantı salonunun havasızlığı ve çay, kahve ile yemeklerin toplantı salonunda olmaması olumsuz; tercümanların çok iyi olması olumlu olarak değerlendirildi.
- İstanbul atölyesinde sıcak ve sandalyelerin rahatsız olması olumsuz olarak değerlendirildi.
- Tüm atölyelerde içerikler olumlu değerlendirildi.